

Vombs kyrka

55.6729, 13.5525

När Vombs kyrka ursprungligen byggdes under 1200-talet var byggnaden liten och hade plant innertak av trä. Av denna första kyrka på platsen finns nu bara långhuset kvar.

På 1400-talet fick de flesta kyrkor välvda murade innertak, så även Vombs kyrka. Jag återkommer om en stund till de kalkmålningar som finns där.

Reformationen på 1500-talet innebar inte bara att predikningarna förändrades.

Från att tidigare fått höra hela gudstjänsten stående fick nu menigheten bänkar att sitta i, varje hemman fick tilldelat sin bänk. Än idag finns på flera bänkar namn och nummer kvar. Men precis som tidigare bevarade man seden att kvinnorna skulle hålla sig på den norra sidan av kyrkorummet och männen på den södra sidan.

I början av 1870-talet byggdes kyrkan om efter ritningar av domkyrkoarkitekten Helgo Zettervall, och i samband med ombyggnaden revs och ändrades större delen av kyrkan.

Nya korsarmar i långhusets östra del och ett nytt kor skapades. Även nya större fönster togs upp. Kyrkans huvudingång drogs genom tornets västsidan. Korsarmen i söder fick ett stort rundbågefönster avdelat i tre mindre partier. Det nuvarande trappgaveltornet byggdes på resterna av det gamla, samtidigt som tornet byggdes lika brett som långhuset.

Altaruppsatsen är utförd i dansk renässans någon gång under 1500-talet. Och altartavlan som återger den Heliga Nattvarden flankeras av två halvrunda kolonner, som bär upp överstycket som är försett med en tavla med Kristuslammet. Lammet symboliserar Kristus som bärare av mänsklighetens synd. Partiet kröns av Christian IV:s namnskiffer.

På korgolvet, framför altarbordet, ligger en handvävd matta med lokalt motiv föreställande de sju Rabygårdarna, som låg i utkanten av byn.

Orgeln tillverkades av orgelbyggaren Knud Olsen i Köpenhamn år 1870, och är den enda originalexemplaret av hans orglar i Skåne. Vem som snidat de tolv apostlarna med Kristus i mitten som finns på läktarbarriären är okänt, och vi vet inte heller var skulpturerna ursprungligen suttit. Vi känner bara till att de är snidade på 1500 eller 1600-talet.

Den fyrkantiga formen på kyrkans dopfont, som dateras till 1200-talet symboliserar de fyra evangelisterna. Fonten stod ursprungligen vid ingången, men genom ett beslut på 1695 års kyrkomöte flyttades fonten upp till koret "såsom sed i övre Sverige". Dopfatet i mässing dateras till 1500-talets slut, men vid nutida dop används en silverskål designad av silversmeden Wiven Nilsson från Lund.

Både predikstolen från 1577 och altaruppsatsen har varit övermålad men vid en restaurering 1939 tog man fram de gamla färgerna igen. Det går att datera predikstolen tack vare ett namn. I ett av fälten står "samme aar vor sognerest till Wrangel och Webe H Bruckil Iacobsson Schaning." Denne tjänstgjorde år 1577.

Längst fram i mittgången ligger två gravstenar. På en av stenarna berättas att här vilar en kvinna med sina sju små barn. Det går också att tyda att de begravdes i februari, möjligen år 1747?

Under gravstenen som ligger närmast koret vilar församlingens legendariske präst, Albert Hansson-Rafn, som dog omkring 1638. På stenen finns texten: "Denne sted hörer mig Albert Rafn och mina arfvinger til...". Prästen Rafn var märkligt nog även känd för sin stora kunnighet i svartkonster, säkerligen en ovanlig sysselsättning för en kyrkans man. Bland annat sägs det att han botade danske kungens dotter genom sin ovanliga kunnighet. Som tack för detta skickade kungen ett helt blytak till Rafns fattiga kyrka. Taket anlände på en flotte via Kävlingeån till Vombsjön. Legendan berättar att den som flyttar hans gravsten går det illa för. Och även om man inte tror på gamla sägner är det bäst att vara försiktig. Därför lät bland annat arkitekten Helgo Zettervall stenen ligga orörd när han restaurerade kyrkan på 1870-talet.

Kyrkans stora sevärdhet är dock kalkmålningarna i långhusets valv. Målningarna har sannolikt utförts vid 1400-talets slut eller i början på 1500-talet. De var under många år överkalkade men påträffades igen i mitten av 1980-talet. Arbetet att knacka fram målningarna bekostades genom donationer från privatpersoner, Tetra Pak, Lundabygdens Sparbank med flera.

Mästaren till konstverken är okänd, men antas ha varit en premonstratensmunk från Övedskloster som här i kyrkvalven

återgivit bilder ur Jesu liv.

Källor:

Webb: Veberöds församling.

Webb: Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister.

Pdf: "Vombs kyrka - Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning. Lunds stift. Max Laserna 2014.